

GÜVENLİ SÜT TÜKETİMİNİ ARTTIRMAK HEPİMİZİN ÖNCELİĞİDİR

Dünyada 21 Mayıs tarihi Dünya Süt Günü olarak kutlanmaktadır. Bizler de süt ile ilgili sorunlarımızın artık çözüldüğü ve gerçek kutlamaların yapıldığı günleri umutla beklemekteyiz. Yıllardır güvenli süt tüketimini arttırmanın en işlevsel yollarından biri olarak Okul Sütü Projesinin hayat geçmesi gerektiğini savunduk. Bunun için çaba sarf ettik. Kimi zaman bu yönde girişimler oldu ama sürdürülemedi. Nihayet bu yıl önemli bir gelişme olarak 2 Mayıs 2012 tarihinde Türkiye çapında Okul Sütü Projesi başlatıldı. Aynı gün çok sayıda ilde 7 milyon civarında ilköğretim öğrencisine süt dağıtıldı.

Ancak, süt dağıtımının başlatıldığı gün, zehirlenme/süte hassasiyet şüphesi ile binden fazla öğrenci hastanelere sevk edilmiştir. Bu haberlerin gündeme düşmesiyle birlikte, Odamız; meydana çıkan bu durumla ilgili olarak, öncelikle ilgili Bakanlık yetkililerinin yapacağı ayrıntılı açıklamayı önemsedini bildirerek, UHT süt ile zehirlenme ifadelerini birlikte anmanın pek mümkün olmadığını belirtmiştir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 7 Mayıs 2012 tarihinde yapılan bir basın açıklaması ile; tıp alanında, süt teknolojisi alanında ve gıda bilimi ve teknolojisi ile gıda güvenliği alanında uzmanlardan oluşan Okul Sütü Bilim Kurulu'nun 06-07.05.2012 tarihlerinde toplanarak bir değerlendirme yaptığı, yapılan değerlendirme sonucunda, dağıtılan sütlerde hastalık yapıcı mikroorganizma ya da bakteri toksini ve diğer toksik maddeler yönünden olumsuzluğa rastlanmadığı belirtilmiştir.

Ancak tüketici nezdinde oluşan akıl karışıklığı ve şüpheler giderilememiştir. İlgili kurumlar eğer bir sosyal değerlendirme çalışması yürütselerdi, güvensizliğin çok önemli boyutlarda olduğunu görecektirdi. Bir projeyi yürütmek ve peşinden olanlarla ilgili olarak böylesi bir açıklamayı yapmak, ortaya çıkan krizin yönetimi açısından yeterli olmamıştır.

Çok temel iki kavramın hala içselleştirilmemiş olması, böylesi önemli bir uygulamaya gölge düşürmüştür. Hala katılımçılık ve şeffaflık bizden oldukça uzak gözükmektedir. Risk iletişimi konusunda usullerin belirlenmemiş olması ve bu bilgi paylaşımının bağımsız bir otorite tarafından yapılmayı ise diğer bir eksikliklerdir.

Süt dağıtımı öncesinde izlenecek yol ve yapılması gerekenler ilgili kurumlarla paylaşılmamış ve kurgu baştan birlikte oluşturulmamıştır. Çalışmanın başından beri var olan bir bilimsel komite olup olmadığı bilinmemektedir. Bakanlık kanalıyla paylaşılan bilimsel kurul görüşü bir yönetici özeti niteliğindedir ancak ayrıntılı bulgu ve tespitlerin de paylaşımı son derece önemlidir. Dağıtılan markaların dağıtıma konu olan parti ve serilerinden anlamlı miktarda numunenin saklanıp saklanmadığı, analizlerin şahit numunelerde mi, yeni alınan numunelerde mi yapıldığı da bilinmemektedir.

Okul sütleri dağıtım noktalarına ulaşmadan önce kontrol ve denetimler nasıl ve kimler tarafından yapılmıştır? İzlenebilirlik hangi yolla sağlanmıştır? Paketlenen her parti sütün ambalajlı ve ambalajsız numune alınmış mıdır? Sonuçlar muhafaza edilmiş midir?

Öğrencilerin alerjisi olup olmadığı sorusu tek başına yeterli değildir. Sorulan soruların farkındalık olmayan durumları da belirlemeye yönelik olup olmadığı; ayrıca tüm öğretmenlere eğitim verilerek muhtemel etkiler konusunda velilere yeterince bilgilendirme yapıp yapılmadığı bilinmemektedir.

Süt dağıtımını sonrasında izlenen yol ve sonuçları ayrıntılı biçimde paylaşılmamıştır. Hastanelik olan öğrencilerden ne kadarının bugüne kadar hiç süt içmediği, ne kadarının içtiği vaka bazında tespit edilmiş midir? Kimi vakaların okul bazında veya il bazında yoğunlaşmış olmasının nedenleri ancak bu yolla açıklığa kavuşacaktır. Bilim kurulu sadece analiz sonuçlarını mı değerlendirmiştir, yoksa yapılacak analizlerin belirlenmesinde de görüşlerine başvurulmuş mudur? Sütte yapılması muhtemel hileler yönünde çalışma araştırma yapılmış mıdır? Risk etmeni olarak mikroorganizma dışında aranan madde olmuş mudur?

Sağlık Bakanlığı bu konuda ve halk sağlığını ilgilendiren her konuda etkin sorumluluk taşırken; gıda mühendislerini bünyesinden hızla uzaklaştırdığı günümüzde teknoloji kaynaklı riskleri hangi çalışanları ile değerlendirmiştir?

Bu konudaki soruları arttırmak mümkündür. Bu aşamaların sorgulanması, yaşanan sorunu çözmeyecektir ancak gelecekte yaşanması muhtemel ciddi krizlere hazır olmamıza aracı olacaktır. Konu hakkındaki eksik/yanlış ya da doğruların ortaya çıkması, geleceği planlamada önemli bir rol oynayacaktır.

Bir kısım UHT sütte hastalık yapıcı olmayan (saprofit) mikroorganizmaların bulunması dahi, sistemde düzeltilmesi gereken noktalar olduğunu göstermektedir.

Süt hepimizin en değerli gıda maddesidir.

Süt ve ürünlerinin güvenli bir biçimde tüketimini arttırmak ulusal önceliğimiz olmalıdır.

Okul sütünden vazgeçilmemeli, bu programın güvenli bir biçimde uygulanması sağlanmalıdır.

Tüketicilerimiz süt ve süt ürünleri konusundaki bilgi kirliliğine itibar etmemelidir.

İlgili Bakanlıklar yaşanan bu krizden ders çıkartarak, gereken adımları atmalıdırlar.

Gelecekte daha büyük sağlık faturalarıyla karşılaşmamak için bugünden şeffaf ve tutarlı politikalara ihtiyaç vardır.

Gıdalar üzerine bilgisizce ve spekülatif iddialar yerine bilimsel gerçeklerle değerlendirme yapılan, sokak sütü değil, sağlıklı koşullarda üretilerek işlenmiş içme sütü tüketiminin özendirildiği bir ortamın ülkemizde hakim olmasını ve süt tüketiminin artırılması ile genç nesillerin sağlıklı beslenmesine katkı yapmasını diliyor, Süt Gününüzü her şeye rağmen kutluyoruz.

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası